Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 36. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 14-го ЛЮТОГО, 1921. — VOL. XXIX. No. 36. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, FEBRUARY 14, 1921. THREE CENTS

Конґрес має розвести слідство над справою Берґдола.

ВАШІНҐТОН, 10. лютого. — Військовий комітет палати послів постановив розвести слідство над тим, як філадельфійський міліонер Гровер Клівленд Берґдол утік перед військовою стороженю і як він найшовся в Німеччині.

Комітет приняв сю постанову вислухавши наперед окружного прокуратора з Філадельфії, котрий казав, що слідство, переведене ним, не дає жадної основи для підозріння, що хтонебудь з міністерством війни брав яку небудь участь в утечі Берґдола.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ ВУГЛЕВОГО ЗАКОНА.

ВАШІНҐТОН, 10. лютого. — Промовляючи іменем Американської Федерації Праці перед комітетом сенату, президент сеї організації Гомперс заявив, що Американська Федерація Праці противиться пропонованому законови про нормованнє торговлі вугля, бо такі закони американські суди усе лише так пояснюють, що вони шкодять робітникам, а не тим, против кого вони звернені. Вискодавець того законопроєкту казав, що вуглеві компанії допускаються гуртового рабунку на суспільности. Коли комітет сенату зажадав від товариства властителів копалень, щоби воно предложило протокол засідання дирекції товариства, на котрім говорилося про ціни вугля, показалося, що адвокати товариства сиділи дві ночі над тими протоколами і знищили все, що моглоб пошкодити вуглевим предприємцям.

ЗАМКНЕНО НЮЙОРСЬКИЙ ПОРТ, ЩОБИ БОРОТИСЯ ПРОТИ ТИФУ.

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — Др. Ковпленд, комішенер здоровля для міста Ню Йорку, подав до відома, що нюйорський порт замикається для імігриції щоби охоронити народ Америки перед розширенєм страшних пошестий, що ширяться з Европи через імігpацію. Серед імігрантів, що приїхали учора, найдено знов двох хорих на тиф. Уряд здоровля думає переводити строгу контролю над усіми пасажирами, без огляду на те, котрою клясою приїзджають.

ЗЕЛІЗНИЧІ ЮНІЇ ГОДЯТЬСЯ НА СЛУШНЕ ОБНИЖЕННЄ ЗАПЛАТИ:

ШІКАҐО, 11. лютого. — Предсідатель зелізничих юнії, зорґанізованих в Американській Федерації Праці в котрих є яких півтора міліона членів, повідомив федеральну раду праці, що зелізничі юнії годяться на слушне обниженнє заплати. Про те, яке обниженнє є слушним, мають рішати умови межи властителями зелізниць та робітничими юніями. Головна річ, на їхню думку, в тім, щоби робітники говорили через представителів своїх організацій, на котрих капіталісти не малиб впливу, подібно, як робітники не мають впливу на установленнє тих, що говорять іменем капіталістів.

„СПЛЯЧА ХОРОБА НЕ ЕПІДЕМІЯ".

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — Др. Ковпленд, нюйорський комішенер здоровля, успокоює публику, що спляча хороба не епідемією і що через те нема чого боятися, що число хорих зросте. Вчера було в Ню Йорку чотири нові случаї сеї хороби. Один хорий помер.

ЩЕ БІЛЬШЕ ВІЙСКА ПІСЛАНО НА МІСЦЕ СТРІТКАРОВОГО СТРАЙКУ.

ОЛБАНІ, (Ню Йорк), 11-го лютого. — В цілій околици в котрій уже майже два тижні ведеться стріткаровий страйк, впав глибокий сніг, котрий ще більше утрудняє компанії удержувати рух на своїх лініях. До того в ночі попереривано електричні проводи в ріжних місцях міста, так що компанія ніяк не могла нині привернути руху. До міста Трой прислано ще більше стейтової міліції на поміч тій, котру прислано два дні тому.

ВЛАСТИТЕЛЬ ГАЗЕТ ЖАДАЄ СУДОМ ЗДЕРЖАННЯ ПОЗИЧОК ЧУЖИМ ДЕРЖАВАМ.

ВАШІНҐТОН, 11. лютого. — Віліем Рендолф Герст, властитель богатьох газет, вніс яко горожанин проти секретаря (міністра, скарбу Гавстона позов до суду, в котрім домагається від суду, щоби суд заборонив Гавстонови робити з державної каси позички ріжним чужим державам, як Чехословаччині, Франції, Греції, Італії, Ліберії і російському „репрезентантови" Бахметеви, Герст каже, що уряд ще має 419 міліонів долярів, котрі Гавстон хоче розкинути безправно.

ЖІНКИ ПАЧКУЮТЬ ГОРІВКУ.

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — Урядники митового уряду поставили вчора перед суд шість жінок, що приїхали на кораблі Джіюсеппе Верді. Коли сі жінки виходили з корабля, урядники завважали, що в кождої бедра за широкі, як на будову решти її тіла. Їх задержано і піддано ревізії. Показалося, що під спідними спідницями у них були полотняні мішки, повні фляшок шампану і других дорогих напитків. Митовий суд засудив кожду на 100 долярів кари за кожду перепачковану фляшку горівки, але жінки сльозами виплакали собі знижку 5 долярів від кождої фляшки.

Ноти Українського Уряду Східної Галичини до Аліянтської Найвисшої Ради.

В справі польських насильств на українськім населенню Східної Галичини.

Іменем Української Національної Ради Східної Галичини підношу перед Вами та перед усім культурним світом протест проти безоглядного варваризму, з яким Польща винищує Східну Галичину і її населеннє.

Цілий край остає в облозі польських військ, які грабують в українських селян, винищених шестилітньою війною, харчі, рільні плоди, худобу, гроші, одежу, обуву, рільничі знаряди. Селян, що обороняють останки свого майна, польські жовніри часто розстрілюють. До таких військових реквізицій долучуються ще й рабунки, доконувані безчисленними ватагами польських дезертирів, від яких роїться в цілім краю.

Щоби доповнити ту працю польських військ над винищенєм краю, цивільні окупаційні власти переводять на українських селах на свою руку систематичні безпощадні реквізиції збіжа. Наслідком того, після цілорічної важкої праці і після жнив, українські селяни в деяких околицях вже тепер починають голодувати. Під зиму не стане збіжа на засів селянських піль.

Анархія і польська самоволя, що обхопили Східну Галичину вже з першим приходом туди польських військ, дітом, 1919, зросла тепер до небувалої міри. Вже досі поруч окупаційних органів, установлених в краю варшавським урядом, урядували польські організації політичні, які зміняли і касували зарядження окупаційних властий або не допускали до виконання тих заряджень і виконували фактичну самовільну владу. Тепер, команди польських фронтових і етапних частин, пороздавали тим польським політичним організаціям і всім польським мущинам по містах, іноді жінкам і дітям, безліч оружя й амуниції, формуючи в той спосіб зоруженні цивільні відділи. Терор і самоволя тих зоружених польських банд, се в теперішню хвилю закон і право для Українців Східної Галичини. Українські селяни, робітники й інтеліґенти знова мучаться в польських вязницях. Противправно і насильно переводиться тими польськими бандами масовий побір українських мущин, нибито до примусових воєнних робіт, а покликаних в той спосіб опісля приневолюється до фронтової військової служби. Українських зелізничних функціонарів вивозять польські власти масово на захід, оставляючи їх родини без ніякого заопотрення.

Територія Східної Галичини була від початку світової війни, себто від 1914 року, операційним тереном безнастанних боїв, ведених з усіх сторін: як російської і австрійської, так німецької і турецької; опісля польської; а тепер знов советсько-російської і польської сторони, так, що вона сталась краєм вимкового знищення, голоду, нужди й епідемічних недуг. Користуючись воєнними операціями і під їх претекстом, Польща бажає Східну Галичину і заселюючий її український народ, довести до повної руїни. Не говорячи про інші наслідки того основного знищення, такий стан краю ще більше утруднить сприводженне постійного мира на Сході Европи.

В імя примітивних життєвих прав людини та прав національних, прошу Вас вжити всіх заходів і видати відповідні міри, щоби вже тепер, заки буде рішене питаннє про правнодержавне становище Східної Галичини, був покладений край такій польській адміністрації, якої ціллю є повне зруйнованнє краю і винищеннє заселюючого її українського народу.

Відень, дня 20. вересня, 1920.

Др. Евген Петрушевич, в. р.
Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

В справі виключення Польщею української молоді з львівського університету.

Іменем Української Національної Ради позволяю собі предложити Вам отсе домаганє українського народу Східної Галичини:

Університет у Львові мав за часів австрійського володіння польсько-український характер, в тім змислі, що побіч польських істнували там і українські катедри (з українською викладовою мовою). Тоді також українська молодь мала до нього нічим необмежений доступ.

З кінцем 1918. р. польська окупаційна влада усунула із згаданого університету українські катедри. Одночасно вона заборонила українським студентам доступ до університетських студій у Львові. Від того часу **досі вже два роки під адміністрацією польської окупаційної влади не вільно у львівськім університеті українським професорам учити, а українській молоді вчитися.**

Щоби не оставити української молоді без науки **Наукове Товариство ім. Шевченка** у Львові, трактоване в науковім світі рівно з науковими академіями наук, зорґанізувало у вересні, 1919, при помочі кваліфікованих наукових сил (професорів і доцентів університетів) приватні університетські курси, одначе польська окупаційна влада заборонила їх. Також з кінцем 1919. р. не дозволила вона на уладженнє таких-самих курсів **„Українському Товариству популярних університетських викладів ім. Петра Могили"**, а вкінци, коли відмовила такого дозволу українській культурно-церковній інституції **„Ставропигійському Братству"** у Львові, польська жандармерія силою не допустила до уладження першого наукового викладу, заповідженого згаданою інституцією.

Таким чином около 2000 українських університетських студентів на своїй національній території не може ні на публичнім університеті у Львові, удержуванім гіршими українського народу, ні взагалі користуватись наукою. Такими мірами польської окупаційної влади утруднено розвиток української культури, спинено приріст української інтеліґенції. Зате вимовляються в краю верства людий, які не могли покінчити свого образования, позбавлені можности праці. (Поляки навіть на низші урядові місця Українців не приймають), засуджених на муки і наслідки безділности, матеріяльно не заосмотрених. Се ще більше ускладнює вже і так невиносимі господарські, суспільні і національні відносини в Східній Галичині.

Отсе наближається вже третій рік, в якім українські студенти у Львові мали би бути виключені від університетської науки.

Тимто прошу видати відповідні зарядження, щоби українській університетській молоді в Східній Галичині вільно було вчитися.

Лондон, 25. вересня, 1920.

Др. Евген Петрушевич, в. р.
Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

В справі українського повстання у Східній Галичині.

В ноті з дня 20. серпня, 1920, дозволив я собі звернути Вашу увагу на невиносимий режим польської окупаційної влади у Східній Галичині. Ціллю того режиму є не тільки здавленнє всякого українського життя але й повне фізичне і матеріяльне винищеннє українського народу, заселюючого ту країну.

Наслідком невиносимих умов, витворених таким польським режимом, а зокрема наслідком постійного рабування селянського майна в цілій країні, систематичної кольонізації великих посілостий, виняття України зпі дправа, арештовання, самовільних розстрілів польськими жовнірами, нівечення всіх українських культурних і господарських добутків та давлення всякої прояви українського національного життя, — **вибухло елементарно в південній части Східної Галичини дня 21. серпня, 1920, повстаннє Українців проти польської окупаційної влади.** Українці повстанці в тім дни обсадили зелізничий шлях Стрий-Лавочне і Стрий-Станиславів та заняли сумежні з тими шляхами повіти: Стрий, Сколє, Долина, Калуш, спрямувавши свої головні сили на нафтову область Дрогобича і Борислава.

В занятих областях українські повстанці привернули українську владу, покликаючи до життя давні органи східно-галицького правительства, установлені ним перед польською окупацією, яке населеннє привитало з одушевленнєм. Повстаннє поширюється з дня на день.

Згадане повстаннє має чисто національно-політичний характер і не остає в ніякім звязку з воєнними операціями на польсько-большевицькім фронті. Воно є тільки самообороною українського народу перед екстремінацією (винищеннєм), яку проводить супроти нього Польща. Цілий повстанців є скинути ярмо руїнної польської адміністрації і привернути давню від ніякого незалежну, самостійну українську владу.

Щоби оборонити край і його населеннє перед повною руїною і спинити дальший пролив крови, прошу Вас спричинити:

1. Щоби признана була негайно державна самостійність Східної Галичини.

2. Щоби вже до того часу привернена була влада східно-галицького Уряду, реституована вже фактично в південній части Східної Галичини і йому доручена була адміністрація Східної Галичини. Тільки той Уряд і Українська Національна Рада, яко державний орган, які опираються на волю і силу переважаючої більшости населення Східної Галичини, вспіє привернути лад і спокій та нормальні відносини в краю в інтересі цілого населення, без ріжниці віри і національности.

Відень, дня 26. серпня, 1920.

Др. Евген Петрушевич, в. р.
Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

ПОТОПА ПІДРОБЛЕНИХ ПАПЕРОВИХ ГРОШИЙ В ЕВРОПІ.

БЕРН, столиця Швайцарії, 11. лютого. — Континентальні банки в останніх часах мають клопоти з підробленими банкнотами. Особливо богато є підроблених гроший з нових держав, особливо з Чехословаччини, Юґославії і Польщі.

Польські 1000-марківки, хотяй вартують лиш $1.30, також підроблюють і перепачковують до Швайцарії.

В Німеччині, в місті Вісбаден викрито фабрику фалшивих банкнотів з готовим виробом на 20 міліонів марок.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 9. лютого. — Польський „сейм" ухвалив приписи про вибір польського президента, якого вибирає „сейм" разом із „сенатом".

Президент мусить бути урожеженцем Польщі; мусить бути римсько-католицької релігії; мусить мати бодай 40 літ. Його урядованнє триває 7 літ.

Конституція приписує, що він не може бути командантом армії, як се є в Польщі тепер.

Большевики підписали мир з Польщею.

ДНЯ 10. ЛЮТОГО ОБІ СТОРОНИ ПІДПИСАЛИ МИРОВИЙ ДОГОВІР В РИЗІ.

ГЕЛСИНҐФОРС, столиця Финляндії, 11. лютого. — Мировий договір між советською Росією і Польщею підписано вчера в Ризі, столиці Латвії.

Доносить про се бездротна депеша з Москви, яку одержано тут сьогодня.

Вступний мир був підписаний дня 2. жовтня, 1920, а з того часу дальші переговори тягнулись майже 4 місяці до осягнення повного мира.

Франція хоче вести політичну пропаґанду в Америці.

ФРАНЦУЗИ ХОТІЛИ БИ ПРЕДСТАВИТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ СВОЄ СТАНОВИЩЕ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ.

ПАРИЖ, 11. лютого. — Французьке правительство дуже хотіло би ознакомити лідерів нового американського правительства з французьким поглядом на міжнародну політику. Воно досі переконане, що нова американська адміністрація, яка обійме власть 4. марта с. р., не є доволі ознакомлена з французькими поглядами на заграничні справи.

Французи передівсім раді би сказати Американцям, що без їх помочі і спочування годі буде полагодити справу воєнного відшкодовання й інших справ, які каламутять тепер мир в Европі.

Французи жалують, що Американці усунулись в останньому часі від мирових переспрв, бо гадають, що без американської помочі годі буде змусити Німеччину платити таке відшкодованнє, якого хоче французьке правительство.

Дляторо премієр Бріян в останніх днях вислав до французького амбасадора в Парижі, Жюсранда, алярмуючі каблеграми, щоби зачав пропаґанду в Злучених Державах для вияснення перед американським народом становища Франції до ріжних міжнародних справ теперішньої хвилі.

Є також гадки, щоби до Америки приїхав який видний представник Франції, навіть подають імя президента Франції Мільрана, для здобуття симпатій нової американської адміністрації і усього американського народу для французької заграничної політики.

ЗРІСТ СПЛЯЧОЇ ХОРОБИ.

НЮ ЙОРК, 10. лютого. — Комішенер здоровля для міста Ню Йорку сповіщає, що в місті зявилися чотири нові случаї сплячої хороби. Від сеї хороби померла одна хора.

Комішенер видав рівночасно осторогу перед сплячою хоробою. Він каже, що вона поширюється в такий самий спосіб, як інфлюенца, і тому радить бути дуже осторожним щодо пчихання, кашляння та спльовування в публичних місцях. Хто пильнує хорого на сю хоробу, повиненistерігатися, щоби не заразитися видилинами хорого з носа та горла. Уста та ніс хорого треба стерегти так, щоби ніхто не заразився. Так як в підземних зелізницях та стріткарах можуть бути люди, хорі, на сплячу хоробу, то лікар радить кождому вимити лице, ніс і руки милом по кождій подорожі. Те саме треба робити по кождим разом, як хто верне з набитого людьми місця.

ПРИ РАБУНКУ ГОРІВКИ ПОГИБЛО ДВОХ ЛЮДИЙ.

В наслідок бійки, яка вивязалася при рабунку автомобілевого воза, наладованого горівкою, погибло двох людий. Пригода лучилася в четвер о годині 8-ій вечером, коло Монмавт Джанкшен, Ню Джерзі. З Ню Йорку доФіладелфії їхав сильний трак, наладований 25 бочками горівки. Як шофери їхали два робітники, один білий, другий чорний. За ним їхали звичайним автомобілем властителі горівки: Лев і Петро Саламандра та Барнаба, усі з Трентову. Як оба автомобілі опинилися коло острого скруту не далеко від Кінґстона, до них підїхав великий автомобіль, в з нього вискочило чотири узброєних людий. Вони задержали трак і казали шоферам пересісти до автомобіля, що їхав за ним з властителями горівки. Два розбишаки сіли на трак і поїхали в напрямі до Ню Брансвик. Два другі бандити всіли до автомобіля властителів і казали їм їхати в другім напрямі. Коли автомобіль заїхав в ліс, розбишаки задержали автомобіль і казали всім висідати. Дехто з них почав утікати. Розбишаки почали стріляти до утікаючих. Вивязалася бійка. Підчас неї розбишаки вбили Льва Саламандру та Барнабу та тяжко побили Петра Саламандру.

Шофери траку утекли щасливо в ліс, а звідти дісталися на одну фарму і тут телефоном повідомили поліцію міста Ню Брансвик. Поліція застала одного розбишаку з кулею в правім оці, умираючого від рани під трака.

ПОХОРОН КРАПОТКІНА.

ЛОНДОН, 11. лютого. (Жидівська телеграфічна аґенція). — Російські советські власти роблять спеціяльні приготовання для похорону покійного князя Петра Крапоткіна, котрий недавно помер, як се сповіщила бездротна депеша з Москви.

Похорон відбудеться в сю неділю.

БОРОТЬБА В ЯПОНІЇ ЗА РОЗОРУЖЕННЄ НА МОРІ.

ТОКІО, столиця Японії, 10. лютого. — Резолюція посла Юкіо Озакі в парляменті, щоби обмежити морські зорушення, упала, але боротьба за розоруженнє на морі ведеться дальше.

Преса підпирає посла Озакі, кажучи, що розоруженнє спасе край і нарід перед фінансовим упадком.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено.	

За кожду зміну адреса платиться 10 центів

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найлїпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злїпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАНТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

ДАЙМО ЇМ НАУКУ!

(Надіслана стаття).

Польська нахабність навіть тут, в Америці, переходить уже поза всякі межі терпеливости навіть тяжко-думаючого і рибячокровного Українця. Перед нами лежить такий друк:

DO KONSULATU GENERALNEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
w Nowym Yorku

Proszę o wydanie mi ________________ oświadczam, iż **należąc do narodowości polskiej,** urodziłem się w ________________ dnia ________________ **uważam się za obywatela polskiego** i poddaję się wszelkim przepisom oraz zarządzeniom, jakie były, są i będą przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej dla obywateli pilskich wydane, **nie wyłączając obowiązku służby wojskowej** czynnej i w rezerwie, do której powołany być mogę. **Obywatelstwo cudzoziemskie przyjmę jedynie za zezwoleniem Rządu Polskiego.**

Oświadczam również, jako wiadome mi jest, iż ze względu na dotychczasowe nieuregulowanie sprawy przynależności państwowej Rzeczypospolitej Polskiej otrzymanie ________________ nie zwalnia mnie od dopełnienia formalności, które w drodze układów międzypaństwowych w przyszłości ustalone być mogą.

________________ dnia ________________

Знаєте, що то є? — Се є заява, яку має підписувати кождий галицький Українець, що хоче в польськім консуляті дістати пашпорт на поворот до Галичини. В тій декларації кождий такий Українець має заявити: 1) що він є Поляк, 2) що він признає себе за горожанина (підданого) Польщи, 3) що буде служити при польськім войску, 4) що ніколи не покине польського піданства.

Отсе є остання безличність, що переходить уже межі всього, що собі позволюють ту, на землі Вашингтона, супроти нашого народу уряди бандитської орґанізації, званої Річпосполитою Польською! Польські консуляти користають з того, що українська місія в Вашингтоні втратила право видавати пашпорти до Галичини, а богато людий хоче вертати до краю — і кажуть тепер нашим людям підписувати такі нікчемні декларації. Хто хоче їхати з польським пашпортом до Галичини, **має запродати свою душу і своє життє Польщі!** Має йти битись і вмирати за ту саму кровожадну, розбишацьку Польщу, що розпинає нашу Галичину, що розстрілює тисячі наших людий, що мучить наш нарід пекольними муками! — Отсе є діявольська наруга над нашим народом, що їй другої нема рівної у світі.

Американські Українці! За що має Вас та сволоч з польських конзулятів? За безчесних рабів! За безсловесну худобу! За своє панщизняне бидло!

Так, браття! Вони мають Вас за рабів, за худобу, за бидло! Бо до вольних **горожан,** до **людий,** вони не посміли би звертатись з жаданнем такої декларації. Але вони думають собі: „Дурний Русин підпише і чортови декларацію, аби тільки поїхати до свого старого леговиска! От худоба!" — Так, браття! осьтака є ляцька думка, коли тичуть нашому чоловікови до підпису отсю декларацію.

А чому то так? — Бо ми самі тому завинили. Коли укр. місія мала право виставляти пашпорти, то Українці досі між собою жерлись і протестували, доки сего права не втратили. І Вашинґтон скасував його. А може хто впімнувся за тим? Де там! Не оден з нас вміє прийти на віче і лаяти всіх других Українців та розбивати укр. роботу, але тепер чужим гнеся в чотири догибелі, але до чужого не сміє губи відчинити. Панщизняні душі сидять ще в нас, браття, душі покірного панського бидла! Свого брата налаєм або й набем, чи треба чи ні, а до чужого нема відваги. Аякже!

Як би ми себе більше шанували, то і та польська сволоч мала би респект перед нами. **Перша заповідь:** Не лізь, брате, до Ляха за нічим! Не йди до польського конзуляту за пашпортом! Нехай він скисне зі своїми пашпортами і деклараціями! Скажете на те: **а де взяти пашпорту?** — В Вашинґтоні, в департаменті стейту, в Колбія, та в Вилзона.

Скаже дехто, що то варяцька рада. Не варяцька, але одинока добра і **ведуча до цїли.** Кождий, хто хоче їхати до старого краю (чи зараз чи може аж за кілька місяців) **нехай зараз внесе просьбу до департаменту оф стейт на імя Колбія, або таки просто до самого Вилзона,** щоби вони видали йому пашпорт до Галичини. В тій просьбі треба написати, що неможе дістати деинде пашпорту, бо 1) західно-українська (східно-галицька) република ще не признана Америкою 2) місії Укр. Републики в Вашинґтоні відобрано право давати пашпорти, 3) а Ви польського пашпорту не можете взяти, бо **Ви не є польський горожанин, лиш Українець і горожанин західно-укр. републики,** та не можете підписати декларації, жаданої польським конзулятом, що Ви признаєте над собою власть Польщі і що будете служити в польській армії. До сеї просьби не треба великої фільозофії, а лише кусень паперу і трохи чорнила. Як таких просьб вплине до Вилзона чи Колбі за оден тиждень кількасот, то він мусить щось з тим зробити. Се є перший спосіб, як відповісти на ту ляцьку провокацію.

Поза тим **повинні всі укр. громади і товариства вислати від себе письменний протест в тій справі до Колбія та жадати,** аби Америка або признала знов укр. пашпорти або видавала сама т. зв. „перміти" до Галичини. Всі укр. священики повинні при найблизшій нагоді поучити про сю справу своїх парохіян у церквах і всі „Січи", братства і инші товариства повинні зараз поучити про се своїх членів.

Не гниймо, браття! Не даваймо Ляхам трактувати нас як бидло! Рушмося! Се-ж не богато труду коштує зробити таке, коли люди в неділю зійдуться до церкви, до Січи чи до иншого товариства! **Пишім зараз до Вашинґтону — всі плейзи, всі парафії, всі товариства, всі, хто потребує чи не потребує пашпорту!** Як таких писем вплине до Вашинґтону сотки з тисячами підписів, то се буде найкраще поперте для справи визволення Галичини.

Пропаґанда помирення з польським ярмом.

I.

В статті про **переслідуванне української преси в Галичині** я зазначив, що Поляки, переслідуючи українську пресу, яка стоїть на становищи державної незалежности українського народу Галичини, рівночасно старалися насадити таку українську пресу, яка проповідувала би українському народови Галичини **помиренне з польським ярмом.**

В другій половині 1919 р., занявши Східну Галичину, почали вони видавати з тою цілю ґазетку „Пробій". На редактора взяли знаного у Львові Витовта Демянчука, який здавна був на польській службі, видавав перед війною ґазетку „Руський Селянин", писав у польських ґазетах проти української політики, служив тайним аґентом у львівській поліції, а також був на російській шпіонській службі. Демянчук ще в молодих літах попав на моральні бездорожа, був кілька разів караний за крадіж і шукаючи способу прожити, продався Полякам для всякої служби проти українського народу. „Пробій" очевидно лаяв українське правительство і писав, що одинокий ратунок для українського народу Галичини згодитись на приналежність до польської держави. Сі виводи Демянчуківської ґазетки не соромилося польське правительство містити в париській пресі як голос „поважних українських кругів".

Одначе „Пробій" і Демянчук мали занадто скомпромітовану марку, щоб могли принести Полякам якусь користь. Тому Поляки перестали видавати „Пробій" і почали оглядатися за иншими людьми, які могли би видавати инші ґазети.

І в кінці знайшли: письменника Михайла Яцкова і поета Сидора Твердохліба. Під редакцією Твердохліба почав виходити тижневник для селян „Обнова", під редакцією Яцкова щоденник „Рідний Край".

Михайло Яцків — відомий в українській літературі письменник. Деякі його твори справді гарні, одначе инші перенятї хоробливою ненавистю до людий. Особливо твори, де Яцків малює **громадянське** життє українського громадянства, відносини в українських інституціях і т. п., повні страшної пересади на некорись українського життя і ненависти до українських діячів. Може бути, що се треба пояснити особливою долею самого Яцкова. Його прогнали з ґімназії за читаннє політичних книжок, — як проганяли за се в Галичині богато української молодіжи. Та коли инші все таки спромоглися скінчити ґімназію, університет і здобути собі відповідне соціяльне положеннє, Яцків без скінчення ґімназії пішов на урядовця до „Дністра", де остав аж до останніх днів, доки не пішов на польську службу. Очевидно, в „Дністрі" була праця не легка і не найліпше платна, але не тяжша й не гірше платна, як в таких чужиж інституціях. Та можливо, що Яцків, який мав письменський талант (хоч не вмів розвинути в добрім напрямі), занадто різко відчував противенство між своєю вартістю як письменника і своїм положенням як урядовця „Дністра". Иншого се заставило би напружити всю енерґію, щоб вийти з такого положення. Яцків оставав у „Дністрі", робив нелюбу працю і в кождім з новійших творів описував „Дністер" як пекло визиску, а українських діячів як вампірів, які висисають з людий кров.

Сидір Твердохліб написав збірку середніх віршів і перекладів з української мови на польську та з польської на українську. Поза тим був початкуючим учителем (т. зв. „суплєнтом") у ґімназії. Належав до людий, які, замість працювати, нарікали.

І Яцків і Твердохліб удержували весь час товариські зносини з польськими письменниками, журналістами і т. п. І в ріжні часи анонімно пускали при їх помочи в польській пресі ніби-то „критичні" статті про українські справи, — статті, які служили Полякам як оруже проти української політики.

А тепер зовсім пішли на польську службу і видають за польські гроші згадані ґазети.

Головну вартість для Поляків має „Рідний Край", який виходить щодня і закроєний на поважну політичну ґазету, на яку можна би покликатися як на вислів української політичної думки, особливо, що видає її відомий український письменник Михайло Яцків.

II.

„Рідний Край" не є редаґований так просто „по хрунівськи" (як говорять в Галичині), як був редаґований „Руський Селянин" або „Пробій". Ні, він виступає з цілою добре обдуманою політичною програмою, щоб міг справді виглядати як вислів політичної думки, ловити на ту думку хоч якусь часть українського громадянства і служити для Поляків жерелом, на яке вони могли би покликатися перед антантою.

Отже перше всего виступає він під прапором „всеукраїнства". Каже він, що для нього є свята всеукраїнська державна ідея, ідея Соборної України. Ту ідею — виводить він далі — заступає головний отаман Петлюра і його уряд. Для Петлюри і його уряду має „Рідний Край" при кождій нагоді слова найвисшого признання і пошани, вона для нього є символом Соборної України.

Петлюра і його уряд — як відомо — заключили з Польщею договір, яким признали Польщі Східну Галичину, часть Волині, Холмщину і Підляше. Петлюра і його уряд є символом Соборної України, отже треба піддатися їх волі, треба погодитися з їх рішенням, що названі землі мають належати до Польщі.

Ось бачите, якими дорогами „Рідний Край" від Соборної України через Петлюру доходить до проповіди, що український нарід Східної Галичини і инших українських земель, відступлених Петлюрою Польщі, повинен помиритися з польським ярмом.

Дійшовши до сього, „Рідний Край" старається всіми способами зогидити українське правительство Галичини.

Се правительство стоїть на становищи, що справа Східної Галичини є справа міжнародня і добивається, щоб антанта, яка сама признала справу Східної Галичини справою міжнародньою і віддала її тільки тимчасово під польську окупацію, приказала Польщі уступитися з Галичини. Се становище українського правительства поділяє весь український нарід Східної Галичини.

Проти сього становища всіми способами воює Михайло Яцків у „Ріднім Краю". Він каже, що се є „галицький сепаратизм", та що галицькі Українці в імя ідеї Соборної України повинні вести політику Петлюри. Каже, що галицькі Українці не повинні відокремлятися від Українців Холмщини, Підляша й Волини, тільки всі українські землі, які Петлюра відступив Польщі, повинні обєднатися для спільної політики, очевидно для політики поширення з приналежністю до Польщі. При тім хитро додає, що прецінь теперішні границі не є вічні, отже треба поки-що з ними погодитися. Далі особливо нападає „Рідний Край" на українське правительство Галичини за те, що воно виводить справу Східної Галичини на міжнародній суд. При сім „Рідний Край" зазначує з натиском, що справа Східної Галичини буде полагоджена не на міжнародній арені, а в краю, згодою між Поляками й Українцями.

Щоб надати собі вигляд поважної української ґазети, яка справді обороняє інтереси свого народу, „Рідний Край" навіть критикує поведеннє польських властий. Одначе при тім усе зазначує, що центральні польські власти мають як найліпшу добру волю, а винні тільки низші орґани власти.

Така політична лінія „Рідного Краю".

Тепер ще кілька слів про те, якими способами він поборює українське правительство Галичини і українське громадянство в самій Галичині.

Отже українському правительству закидає він, що воно легкодушно почало війну з Поляками, а тепер так само легкодушно витрачує народні гроші на дипльоматичні заходи проти Польщі замість погодитися з Польщею. А українські партії в Галичині і їх пресу поборює він уже зовсім Демянчуківськими способами. Коли польські власти закрили „Українську Думку", „Рідний Край" написав, що панове з „Української Думки" навмисне так писали, щоби польські власти закрили ґазету, щоб вони могли вигідно собі жити з зібраної передплати. Про „Вперед" писав „Рідний Край", що се філія російського совітського правительства. Навіть „Український Горожанський Комітет" напав „Рідний Край". Про українських діячів писав так, що се був просто донос перед польськими властями.

Тепер—після закриття „Впереду" — „Рідний Край" і „Обнова" остали одинокими ґазетами, які виходять українською мовою. (Є ще в Перемишли „Український Голос", який польські власти дуже часто закривають, але провінціяльні ґазети взагалі не мають такого значіння як столичні). Дуже можливо, що польські власти тому зважилися заборонити всі українські ґазети, які стоять на становищи державної незалежности українського народу Галичини, — бо можуть покликатися на „Рідний Край" і „Обнову". Коли-б були се зробили перед тим, можна було їм закинути, що в Галичині нема української преси. А тепер на такий закид вони відповідять: „Ми забороняємо тільки шовіністичну („Українська Думка") і б о л ь ш е в и ц ь к у („Вперед") українську пресу, — а преса умірковaного напряму, як „Рідний Край" і „Обнова", свобідно виходять!"

Ось так „Рідний Край і „Обнова" сповняють для Поляків службу собак, випущених Поляками на український нарід.

Та се Полякам очевидно не поможе. Український нарід Галичини, без ріжниці станів і партій, серед найтяжчих умов, катований уже третій рік Поляками, держиться просто по геройськи. Ані польські катування ані польські залицяння не відвели його від його змагань до визволення з польського ярма і державної незалежности. І що Поляки не робили би, — з польським ярмом він не помириться.

Відень, 25. січня, 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКА КАПЕЛЯ В ПАРИЖІ

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Париж, 9. січня, 1921.

Знов ми почули тут, на чужині, свою рідну пісню. Знов, як в минувшому році я бачив в театрі сльози на очах сусіда-земляка, котрий не був уже десять років на Вкраїні. Це було як співали одну за другою колядки. Тісамі колядки, що ми чули або й самі виспівували під вікнами наших білих хаток, як довкруги все було снігом укрито, тоді як Волхви із звіздою путешествують, а сам Христос сів з добрими людьми-Українцями повечеряти.

Алеж через кілька хвилин наша мила, радісна „щедрівка" розігнала сльози у мого сусіда. Він ще трошки затулався від мене рукою, але видко було, що все в душі його сміється. Мабуть, він пригадав собі величезні ще горячі вареники із сиром, котрі попадали йому в руки, а потім в полотняну торбу на Святу Маланку.

А ті Французи, що сидять довгими рядами в цьому величезному театрі, під білим покровом електричного сяйва, хоч вони зовсім не розуміють, що воно таке те кумедне „щедрик, ведрик", хоч мало між ними знайдеться таких, щоб могли вимовити це перше слово, — також всі радіють. Переглядаються здивовано між собою, що вони, **люди старої** культури так захоплені тим, що співає народнє серце.

Помічаєш, як майже всі вони забули, що на бульварах, по кофейнях, по сальонах люди гадають і дискутують про міністерську крізу, що завтра кожний з них буде кудись бігти, щось писати, читати, кусок хліба заробляти... Завтра кожний з них стане самим собою; життя піде так, як воно ішло до цього часу, хоч і не викинуть вони з душі; не забудуть тих музичних моментів, що прожили сьогодня.

А сьогодня, оці величезні хлопці-парубки, в білих і червоних свитках; оці могутні баси, що гудуть і, здається, скелі як Дніпро на своїх гирлах; ці гарненькі дівчата і молодиці з квітками й намистом, в червоних чобітках, що тьохкають соловейком, як треба, абож заливаються як горлиці в блакитному небі, — сьогодня вони оповідають про долю свого люду, про його радощі та горе, про далеку бувальщину і про те, що буде; про свекруху злую і милого-чорнявого, що обійме і приголубить та ласкаве скаже слово...

А ще й чудово, як вони про це все викладають. Послухайте того, що співає „Ой у полі та ще й Баришполі". Високо, високо кудись лине його свіжий ласкавий голос. Він співає про широке поле в Баришполі, а мені здається, що я бачу марморовий Акрополь далекої старої Греції. Люди відрять ще в те, що своєї долі не минеш. Вони бояться росказувати голосно про своє щастя, щоб Боги Олімпу не заздрили їм, щоб світлий Аполлон, Бог сонця, не пустив у них свою огневу небесну стрілу. Тому збираються вони і моляться Богові щиро. Один з них ліру взяв в руки, і тихенько з мольбою співає. А інші стоять на колінах, з квітками в руках шепчуть молитви і цей цепіт час од часу переходить в тихесенький плач, який підіймається з кождої груди; переривається тонами надії, мольби...

А от „Чорна хмара над Почаєвом стала"... Ви бачите, як ідуть полки за полками. Хто то? Хто вони? Татари, Турки, Ляхи чи Москалі? Вони підступаються ближче. Земля дріжить від їх наступу. Чути як плачуть діти, жінки. Гремлять гармати. Ще миг, ще хвилинка, і все буде зруйноване, і у всіх вороги життя одберуть. І настане мрака і пустиня... Алеж Божая Мати мольбу їх почула, і їх **вратувала.** Україну бідну **вратувала...**

Сидиш, слухаєш, а сльози потрохи і в мене підступають до горла. Гей, не журись! Вже чую — наші співають: „На улиці скрипка грає, бас гуде, вимовляє"... Та гляньте-ж бо, подивіться на його, як цей Кошиць, цей дорогий Кошиць дириґує цю пісню, бо для кожної в нього є своя думка, своя поведінка. Хибаж ті співаки, хоч і голоси в їх чудові, хибаж вони могли так співати, як би тільки він їм показував, коли починати, коли кінчати, або стихати. Ні. Він не тільки тут, зі своїми співаками, в театрі Елізейських Городів, — одночасно він десь там повинен літати, де на вулиці „скрипка грає, бас гуде, вимовляє". Він танцює там, на Вкраїні, козака і завзятого гопака. Він іде навприсідки, підковами одбиває, молодицям підморгує, та на танок запрошує. А тут в театрі всі, що співають, абож тільки слухають, бачать все це в його руках та пальцях, в тому, як він здвигне плечима, або кивне головою. Молодий, гнучкий, та бадьорий!

Дай їм, Боже, на довгі роки щастя та здоровля!

Боротьба нашого „Національного Хору" Кошиця за своє місце під сонцем нагадує мені нашу загальну боротьбу за свою долю.

Після тяжких часів хор перейшов крізу. Його човен виплив уже насеред річки і пливе по чистій воді. Нині капеля Кошиця не той блискучий метеор, що на свій риск і відвагу пролітав у тому році по всім столицям Европи.

Тепер його запрошують до хати. Він, ще збільшивши свою надзвичайну техніку, знайшов своє почесне місце. Нині він яскрава зірка, що світить могутнім сяйвом на европейському артистичному небі.

Прийде час радости і спокою теж для України, для нашої батьківщини!

Федір Савченко.

P. S. З Франції капеля виїде на 10 концертів до Еспанії, де останній концерт буде в середині лютого с. р. Потім вона повертається до Парижа.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

В інтересі членів У .Н. Союза просимо, щоби кождий член, коли він відноситься з якоюнебудь справою до адміністрації „Свободи", подавав **конечно** число того відділу У. Н. С., до якого він належить.

Адміністрація „Свободи".

Нарід показується великим не в щастю, але в терпінню.

СЕ І ТЕ.

Пропаганда а правда.

Перед американським сенатом виступав начальник російського відділу в департаменті (міністерстві) заграничних справ і заявив, поки Америка не почне наново торговельних зносин з Росією, так довго ані в Америці ціна на хліб не спаде, ані Америка не буде могла помогти як слід голодуючій Европі. Без російського хліба, мовляв, нічого не можна зробити.

Заяву сего урядника зараз підхопили ріжні симпатики большевиків і давай робити агітацію за російським хлібом. Забули бідолахи, що на тій самій сторінці, на котрій пишуть про потребу російського хліба в Европі, закидують Америці, що вона виголоджує російські діти. Отже з одного боку, Росія має тільки хліба, що й Европі уділити може, а з другого не має навіть для своїх дітий.

Брехня мовчанкою.

Московська комісарська газета, що для побаламучення українських робітників називається українською, подає вістку про зізнання начальника російського відділу в американськім департаменті зовнішних справ, і нотує, що він заявився за отворенням торговлі з Росією та за уділенням позички Росії, але не нотує того, що сей самий урядник на тім самім зізнанню заявив, що заким американський уряд уділить позички російському урядови, в Росії мусить повстати сталий та відповідальний перед народом краю уряд. Сего послідного комісарська газета не подала. Вона вдоволилася тим, що подала не те, що правда, але те, що її згідно. Старим звичаєм кацапської „Правди".

Комісарська правда.

Розписалися кандидати на московських комісарів в „Українських Єжедневних" на редакторів українських газет. Кажуть кандидати, що українські газети виступають проти совітського уряду на Україні тому, що на їх думку на Україні нема пролетаріяту ані сільського ані міського.

Нагадується казка про вовка, котрого люди добре обскубали, піймавши, як він поле мордував. Як відтак питалися другі звірята, де він вовну дів, вовк казав, що його люди напали і невинно побили зате, що в нього вовна сіра.

Таке-ж і тут. Не кажуть вовки та лиси з фарбованих по українськи „Єжидневних", що українські редактори те закидають комісарському урядови на Україні, що він накинений мілітарною силою проти волі українського робітництва і селяньства, але викручуються, що, мовляв, українські редактори не добачили українського пролетаріяту та селяньства на Україні.

Де ті редактори, що пролетаріяту не бачили?

Правда, що були в українських газетах в Америці статті, в котрих говорилося, що на Україні нема пролетаріяту, але те було ще тоді як колишні ладовники свиний та шулери з віденської біржі та паничі, що „лаціни і греки" вчилися в американських університетах, писали статті та дописи в українських газетах. Від часу, однак, як ладовникив свиний післано там, де вони належать, і як вони стали редагувати комісарські газети, від тоді в українських газетах уже не трафляються статті, заперечуючі існованнє пролетаріяту на Україні.

Вовча тактика.

Причина їх поступовання ясна. Вовк тому казав, що його били за те, що в нього вовна сіра, бо, якби сказав по правді, що за те били, що крав і різав, то всі звірята признали були людям слушність, що били розбійників та злодіїв. Хиба ті звірята, що самі крадуть та розбивають, могли пожалувати вовка за те, що обірвав.

Комісарська газета також знає, що якби вона сказала, що за те її бють, що вона стоїть за тими, що панують над українським пролетаріятом України проти його волі, то читачі признали, що добре українські редактори роблять, що учуть розуму большевицьких редакторів, що училися соціялізму від возьних австрійського консуляту та від висушених професорів „лаціни і греки".

Ворожбити.

Редактори „Єжидневніх" випотили статтю, предовгу передовицю, в котрій стали доказувати, що „Свободі" іде зле, дуже зле, але буде їти ще гірше. Сказати редакторам щонебудь на розум не можна, бо вони заставили уже свій розум як завдаток на комісарський дзяб. Тому розкажемо їм анекдот:

Високо понад вулицею, на двайцять третім поверсі, направляли електричні проводи. Один робітник стояв у вікні, повисаючи часто над вулицею підчас своєї небезпечної роботи, що мала дати людям світло. Зобачив його малий гултіпака, котрий звичайно тілько й роботи мав, що дивився за кавками або чайками, і побіг він покликати своїх приятелів. Зійшлася ціла галайстра таких, як він. Стали дивитися на робітника високо над ними. Дивляться пів години, дивляться годину, а робітник все робить свое, не звертаючи уваги на те, що там далеко під ним роблять гультіпаки. Наконець навіть той гултіпака, що других кликав дивитися, знеохотився довгим вичікуванням, махнув рукою безнадійно і каже: „Ходім геть: Бачите, що він не впаде".

Чех чув, але кацапови вуха заложило.

Попівський „Свет" лютується на чеську газету в Празі „Трибуна", за те, що вона написала, що Україна перевисшає Росію так матеріяльно як духовою культурою.

Попівський „Свет" питається, кілько то Українці мусіли заплатити, щоби Чехи таке написали. „Свет" думає, що всі такі, як він: як не помастиш, не поїдеш.

Найби так хто инчий признав.

Московська радіотелеграма голосить: „Комунізм ще не дав світови того, що обіцяв, але він не зійде зі світа, поки не дасть людскости щастя і правдивого соціялізму". Якби так хто инчий сказав, що комунізм ще нічого світови не дав з того, що обіцяв, от діставби титули.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адресу, нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........

Імя..........

Улиця..........

Почта..........

Нова адреса є:

Число відділу..........

Імя..........

Улиця..........

Почта..........

Замітка: Хто не пришле 10 центів, тому часопись буде стримана, але адреси не зміниться. Ся постанова обовязує і членів і передплатників „Свободи".

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Петро Депчик, Моррис, Ілл. — Недавно ми були подали опис польського злочину, доконаного на українським робітнику, Івані Стусі в Галичині, по його повороті з Америки, в мові українській а також і англійській, передруковуючи англійський опис з американської газети „Правиденс Джорнал" (виходить в Правиденс Ровд Айленд).

Нині подаємо ще той опис з американської газети „Грінвіч Нюз енд Ґрефик", яка виходить в місточку Ґрінвич, в стейті Канетикат.

Можете її використати.

Н. Сенедюк, Бейнвил, Монтена. — Банки, котрі посилають польські марки, хотять при сій нагоді добре заробити і часами здирають з посилаючих великий процент. Нераз трафляється і таке, що за пересилку беруть тілько що пішлють особі, для якої гроші є призначені. Се є здирство і першою порадою проти того здирства є осторожність і увага, аби посилати через такі бюра, які є добре знані посилаючому, що вони поступають зі своїми костумерами чесно, совісно і ретельно.

Як є такий банк, котрий хоче післати Вам 454 польські марки за одного доляра, то він хоче на Вас заробити около 40% протягом 24 годин. Се є здирство, хотяй би він казав, що то є лише бизнес.

Тепер на грошевому торзі є около 750 польських марок за одного доляра, а коли він дає лиш 454 марки, то він хоче заробити при пересилці мало не 300 польських марок, або около 40 центів, то є около 40%, протягом одного дня.

Він мусить щось заробити, бо часом може трафитись і таке, що він стратить, але як би вже навіть взяв 10%, то було би забогато, а 40% то очевидне здирство.

Аби оминути того здирства, не посилайте через такі приватні банки, що посилають марки і такі, що посилаючи ті нещасні марки, хотять на них відразу розбогатітись, але через такі банки, що посилають до старого краю долярі.

Наприклад „Америкен Експрес Компані", яка є найбільшою і найбогатшою пересилковою компанією не лише в Америці, але й на світі, посилає до Галичини долярі. Таксамо посилає долярі до Галичини Українсько-Американське Бюро (бренч) тої компанії. Американсько-Українське Бюро в Ню Йорку (American Ukrainian Exchange, Inc., 30 East Seventh St., New York City) є власне таким бренчем „Америкен Експрес Компані" і посилає долярі до старого краю. Через се бюро можете післати.

В краю виплатять тілько марок за доляра, кілько курс доляра буде виказувати в день приходу грошевої посилки до Львова. А з уваги, що польська марка в остатних часах, хотяй трохи хитається сюди і туди, але все більше тримається спадку в долину, можна майже на певно числити, що сторона, котра одержить гроші на тім лише виграє.

ГАРНИЙ ПРИМІР ДО НАСЛІДУВАННЯ.

В числі „Свободи" з дня 11. лютого с. р., четверта сторона, находиться в касовім звіті У. Н. Союза за місяць січень с. р. скромна рубрика в двох стрічках, які звучать: „Звернена стипендія Павла Гаврилів $200.00".

І мимоволі приходиться завважати довголітному членови У. Н. Союза, що сей зворот стипендії д. П. Гаврилова треба уважати за унікат. Таких случаїв почуття свого обовязку до звороту стипендий, не було у других стипендистів і вони вийшовши „в люди" забули на свого добродителя, на тих членів, котрі перед 10 чи 15 роками дали неодному стипендистови помічну руку.

Поступок д. Павла Гаврилова, котрий доперва три роки тому як покінчив свої студії фармацевтичні і є щойно в початках свого бизнесового житя, заслугує на повне признаннє.

Нехайже його поступок буде приміром для всіх тих пп. стипендистів, котрі скористали з благородности членів У. Н. С., забули на те, що на зворот уділених їм стипендий ждуть тепер діти тихже самих членів, лише обложених родинами, котрі в молодших літах дали їм щиру поміч вийти „в люди".

А. С.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК СТОЯТЬ ЧУЖІ ГРОШІ?

(З грошевої біржі в Ню Йорку, дня 11. лютого, 1921).

Край:	В золоті:	Паперові:
Англія стерлінг	$4.86	$3.88
Франція франк	.19	.07
Бельгія франк	.19	.07.5
Швайцарія франк	.19	.16.2
Італія ліра	.19	.03.6
Німеччина марка	.24(23.8)	.01.69
Польща марка	.24(23.8)	.00.13
Швеція корона	.27(26.8)	.22
Норвегія корона	,27(26.8)	.18
Данія корона	,27(26.8)	.19
Греція драхма	.19	.7
Еспанія пезета	.19	.14
Голяндія фльорин	.40	.34
Росія рубель	.51	.00.5
Австрія корона	.20	.00.26
Угорщина корона	.20	.00.2
Чехія корона	.20	.01.27
Румунія лея	.19	.01.39
Японія єна	.49	.48.6
Бразилія мільрайс	.35	.14.8
Аргентина пезо	.42	.35.50
Канада доляр	1.00	.88

• • •

Німецька марка стоїть тепер трохи більше як 1½ цента; австрійська корона четверту часть цента; угорська корона пяту часть цента; чеська корона 1 цента і чверть; румунська лея (лев) трошки більше як чеська корона; російський (романівський) рубель пів цента; польська марка стоїть найгірше; її продають тепер майже за одну осму частину цента. На грошевому торзі продають тепер около 750 польських марок за одного американського доляра.

УКРАЇНЦІ В НЕВОЛІ НА МАЗУРЩИНІ.

З табору полонених в Ланцуті.

Львів, 19. січня, 1920.

Українські козаки, інтерновані в таборі полонених в Ланцуті, жалуються на те, що гонить їх до праці голодних і босих. Козаки крайно огірчені на тих, що богато державного майна при переході через Збруч продали, а саме продуктів, машин, скіри, коней, возів, сідел і т. д. Всю одежу, по 4 і 5 мундурів порозділювали між себе, а те, що непотрібне їм осталося, і то не все, в малій скількости лишили козакам. Наслідок сего такий, що козаки тепер голі й босі в таборах, а деякі панове торгують мундурами, так що з далеких сторін приїзджають люди купувати за пів дармо державне майно, забране ними. І ще жалуються козаки, що їм команда не дає ніякої допомоги грішми з скарбниці, яку перевезено через Збруч, а у всім здається їх на ласку й неласку польської команди, що справила собі гучні свята за державні гроші, що в кордоннім корпусі, в учебному курині жандармерії також були свята, що там виплачено кождому по 100 марок, а решта козаків мусіла голодувати і сльози ковтати з жалю. Козаки звертаються до відповідних українських властей, щоби зарадили сим поганим відносинам, які й без того з вини польської команди є в таборі невиносимі.

ХИТРОЩІ ХАЗЯЙКИ.

Головонька нещаслива,
Не маю в хаті мила!
А муж мій з майнів причвалає,
На пів цаля бруду має;
Мусить митись, схоче мила.
Що-ж я зроблю нещаслива?

Ах, вже знаю, що зділаю:
Сир швайцарський в хаті маю—
Черствий, твердий, наче мило,
Не пізнає мій Кирило...

Загадала і зділала
Замісць мила сир подала.
Не пізнав мій муж коханий,
Хоч кляв мило, що погане.
Натирався ним годину,
Ще й оставив половину.

Я тихцем сміялась з него
Й не кидала сира цего —
Лиш зварила, закришила
Й „борднґера" накормила...

Чалий.

АНЕКДОТИ ПРО ЛІНКОЛЬНА.

Лінкольн як адвокат.

Скваєрови Местерсови з Пітерсберг, в стейті Ілиной, грозив судовий процес. Він поїхав до Спрінґфілд, де Лінкольн був адвокатом, щоби розказати йому про справу. Лінкольн вислухав його і радив йому заговитися зі своїм противником.

„Ейб, (так називали Лінкольна: Ейб — скорочене Ейбрегем) я хочу знати, кілько ти мені порахуєш за те, що підеш мене боронити в суді", — каже Скваєр.

„Ну, се тебе буде коштувати десять долярів. Але я тобі не почислю нічого, як залагодишся з противником", — відповів Лінкольн.

Противник почув, що Скваєр пішов до Лінкольна по раду і погодився.

Прислужився собі.

Як вже Лінкольн був президентом Злучених Держав, приходить раз панок, котрий завзято добивався якогось уряду. Почав вихваляти свої заслуги для партії Лінкольна; наконець сказав, що він мусить дістати уряд, бо се він так зробив, що Лінкольн став президентом.

„Отже то ви зробили мене президентом, га?"—питає Лінкольн з усмішкою на лиці.

— „Так, я думаю, що се я", — відповідає просячий.

„То ви мені гарних клопотів наробили, га?" — і на тім скінчилося послуханнє.

Властиве питанне.

Було се підчас горожанської війни. Президента Лінкольна витали раз підчас його подорожі на фронт в однім місті довгою промовою. Виголосив її проповідник місцевої церкви. На закінченне сказав він: „Бог є по нашій стороні".

Дякуючи за принятте, Лінкольн говорив:

„Я тим зовсім не журюся, бо ми всі добре знаємо, що Бог все по стороні слушности. Але я журюся і молюся, щоби і я і наш нарід все був по стороні Бога".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

TORTURED AND KILLED

Ukrainian, Formerly in America, Meets Dreadful Fate.

The following story of the torture and slaying a Ukrainian who was formerly a resident o fPhillipsdale, R. I., and who has friends of his nationality living in Greenwich, appeared in the Providence Journal of last Friday:

Ivan Stus, a Ukrainian who formerly lived here and was an employe of the Washburn Wire Company in Phillipsdale has been tortured and slain by Polish soldiers in East Galicia, according to advices received by his friends in Providence. Robbery was the motive, it is stated. Stus had with him some $5,000 in American money, which the soldiers occupying his native land sought—and obtained.

Stus, a man of about 45 years of age, boarded with the family of Emil Rekrut, a fellow countryman, at 18 Bishop street. He had previously lived in New Haven.

He was a native of Suchodol in the province of Husiatyn, East Galicia, (Ukrainia.) There were his three motherless, small children, his wife having died during the world war.

By constant labor, working night and day, with only Christmas and Easter holidays, Ivan had laid by the tidy sum of $5,000 and $500 in Liberty bonds. Friends tried to dissuade him from returning to the Ukraine until conditions there became more tranquil. Failing in this, they urged him to deposit most of his money here for safe keeping. He laughed their fears to scorn, however.

Some time ago he applied to the Polish Consulate in New York for a passport, but after 10 months' wait was refused. Later, when the Ukrainian diplomatic mission was at Washington, he obtained a passport within a few days and sailed for Europe in May, 1920.

On his arrival at the Polish border, he was fined $50 for not having a Polish passport.

"Without any reason, or perhaps because they noticed that Ivan Stus was a 'wealthy' man, or because they saw in him one of the dauntless type of Ukrainians, the Polish officials now in control of the land mistreated him constantly," said Mr. Rekrut yesterday. "According to letters received from friends in his native village, this is what finally happened:

"Polish soldiers broke into his home one day shortly after his arrival. They looked all over the house for the American dollars, each worth more than 600 Polish marks. Stus refused to tell where the treasure was hidden.

"Then the soldiers began tormenting him until, unable longer to bear the agony of torture, he confessed to having hidden the money in the ground of his storehouse. The soldiers found he had told the truth and divided the spoil among themselves.

"Ivan Stus they killed on the spot with a bayonet thrust."

(From Greenwich News and Graphic, Greenwich, Conn., Febr. 4, 1921.)

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ІСТ ШИКАҐО, ІНД. Товариство ім. Богдана Хмельницького, від. 68, буде відбувати свої мітинґи що другу неділю по першім. В лютім на другу неділю по першім буде мітинґ в ґалі Павла Лацка при 4408 Tood Ave.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Братство св. Василія, від. 339 У. Н. С., повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 27. лютого о 2-ій годині сполудня в домі „Української Громади" на Савті, під 610 Савт Американ Стр. Проситься всіх членів прибути на сей мітинґ, бо єсть досить важних справ до полагодження. Заразом пригадується батькам, котрих діти належать до Молодечого Укр. Нар. Союза, конечно прибути, бо буде голосованне над новою реформою Молодечого Союза. Проситься прибути на означений час точно на другу годину. Неявившийся член заплатить кару одного доляра. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

НА ТЕМИ ДНЯ.

Знатоки народного господарства за робітничими юніями.

Заприсяжені заяви ріжних професорів економії та других суспільних наук, предложені нюйорській кравецькій юнії, котру властителі кравецьких шап хочуть розбити при помочи американського суду, подають кілька дуже вимовних аргументів за юніями.

Джеймс Тафтс, тимчасовий професор на Колумбійськім університеті, підчеркує, який інтерес має капіталіст в юнії:

Організація та існованнє юній опираєся на двох підставах: Першою підставою є засада, що предприємець має бути забезпечений перед страйками та тим подібними перервами в промислі. Щоби се можна осягнути, робітники мусять бути зорганізовані. Чим сильнійше зорганізована юнія, чим більше робітників належить до неї, тим лешке юнії запобігти всяким перервам в промислі. Се є друга засада, на котрій опираєся організація та існованнє юній.

Робітничі юнії та публичний інтерес.

Професор Р. Сіґер в своїм заприсяженій опінії підносить вагу юнії для суспільности:

„Я без вагання заявляю, що робота юнії Амелґамейтид Кловдінґ Воркерс була на загал пожиточна не лише для робітників кравецького промислу, але для загалу, ба навіть для добре думаючих предприємців. На основі умови межи кравцями та фабрикантами зменчено робочий день, підвисшено платню та поправлено умови праці. За те капіталісти менче втратили через страйк і мали ліпшу роботу від робітників. А суспільність зі своєї сторони була забезпечена перед заразами, які ширяться з нездорових місць праці, та перед деморалізацією, яка йде від праці по приватних домах".

Сей професор також остро виступає проти закиду, будімто юнійна діяльність була стремліннем до советів.

Французько-польська угода.

Французькі ґазети роблять милу міну до квасної страви. Вони признають, що місія президента Польщі Пілсудського не повелася о стільки, що Франція не заключила виразної умови з Польщею. Однак рівночасно вони пишуть, що Франція приняла запевненнє з уст президента Пілсудського, що Польща покидає дальше зачіпну політику на сході, і на тій основі запевнила Польщу про спільність інтересів, котра лучить обі держави. Сі звязки спільного інтересу ґазети називають сильнійші від всяких писаних союзів.

Коли-ж Франція і Польща дійсно мають спільний інтерес, то чому-ж не укріпити сеї спільности через заінкорпорованнє спілки взаїмної помочи?

Безробітте, а конґрес та юнії.

Шікаґовська Федерація Праці своїми резолюціями показала, що робітники ліпше розуміє суспільні справи, як законодателі з конґресу. Програма сеї Федерації богато ширша, як програма сенатора Кеніона, котрий 28. січня жадав в конґресі безпроволочного починання ухвалених уже давнійше публичних робіт. Федерація Праці предкладає цілий ряд зарад на безробітте. Вже саме пропоноване нею починаннє публичних робіт стейтами, містами, федеральними властями є ширше як пропозиція Кеніона, бо воно радить ухвалити також нові публичні роботи, а не обмежатися лише до старих, давнійше ухвалених. До сеї пропозиції додано ряд нових, котрі сенаторови Кеніонови навіть може не снилися. Є вправді межи ними такі, котрих вартість ще дуже сумнівна, як приміром пропонована торговля з Росією, але є також ради, котрі без сумніву можуть богато зарадити безробіттю. Обмеженнє дня робочого не лише зарадилоб безробіттю, але й взагалі поправивби умови праці. Організація бюр посередництва праці від давно робила богато добра в Німеччині, а від якогось часу в Анґлії. Жаданнє, щоби всі кредитові та банкові інституції перемінити на публичні в тім розумінню, щоби кождий мав право жадати від них помочі під певними условями, хоч слушне само в собі, однак воно так далеко від звичайного пониманя справ в Америці, що воно не лише нічого не поможе програмі, але хиба її пошкодить. Домаганнє, щоби кождий промисл зорґанізувати так, щоби робітник усе мали заняттє, оперте хиба на непорозумінню теперішного суспільного ладу, котрий періодично переживає безробіття та кризи. Тому треба відай припустити, що юнії розуміли се домаганнє так, щоби кошта безробіття покласти на кошт промислу, щоби кождий промисл платив за безробітте так, як він платить за другі біжучі видатки промислу (обезпеченнє проти безробіття).

Торговля з Росією.

З якими трудностями получана торговля з Росією, про котру вічно говорять робітничі та капіталістичні організації, показав факт, що случився недавно в Анґлії:

Одна американська фірма в Анґлії закупила була від советського правительства 109 тон обробленого дерева, за котре заплатила в серпни минувшого року 4600 фунтів штерлінґів (фунт штерлінґів - анґлійські гроші, що тепер варта коло 3 доляри 80 центів.) Коли дерево привезено до Лондону в Анґлії, якийсь Мартин Лютер, директор одної тартакової фірми, зорґанізованої в Росії в 1898 році, пізвав американську фірму за зворот дерева на тій основі, що се дерево належить до него, бо воно зрубане з його ліса, а совет не мав права його продавати. Анґлійський суд, котрий розбирав ту справу, признав йому рацію на тій основі, що совети ще не признані Анґлією, а тим самим їх конфіската не може бути признана анґлійським судом. Поки анґлійський уряд не признасть советського уряду, доки всяка конфіската уважаєся за крадіж.

Се рішеннє суду показує, що торговля з Росією доти буде утруднена, поки советського уряду не признають всі важнійші держави світа.